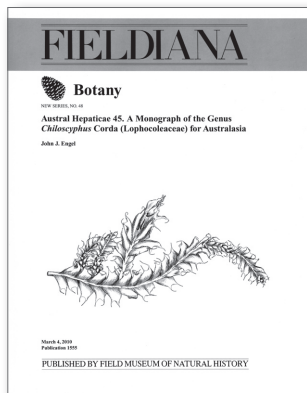

J. J. ENGEL. 2010. **Austral Hepaticae. 45. A monograph of the genus *Chiloscyphus* Corda (Lophocoleaceae) for Australasia.** Fieldiana, Botany, New Series, No. 48. vi + 209 str., 81 ryc. Miękka oprawa, format 28,0 × 21,6 cm. Field Museum of Natural History, Chicago. Cena: nie podano. ISSN 0015-0746.

Z godną podziwu konsekwencją John J. Engel, pracownik naukowy Muzeum Historii Naturalnej im. M. Fielda w Chicago i czołowy w świecie hepatikolog doby obecnej, realizuje swoje badania nad wątrobowcami południowej półkuli. W kolejnej pracy z serii „Austral Hepaticae”, zainicjowanej jeszcze w 1974 roku, publikuje on monografię taksonomiczną dużego i trudnego rodzaju *Chiloscyphus* Corda dla Australazji.

Chiloscyphus jest dobrze wszystkim znanym, dużym i bardzo zróżnicowanym pod względem morfologicznym rodzajem z rodziny *Lophocoleaceae*, obejmującym w całym świecie około 250 gatunków i mającym centrum różnorodności na południowej półkuli. Autor przyjmuje tu szersze ujęcie taksonomiczne badanego rodzaju, włączając doń gatunki tradycyjnie zaliczane w Europie do rodzaju *Lophocolea* (Dumort.) Dumort. O ile na półkuli północnej oba te rodzaje dość dobrze się różnią od siebie, to na południowej półkuli granice między nimi się

zacierają, co skłoniło w 1984 roku J. J. Engela i R. M. Schustera do połączenia ich w jeden duży, mocno zróżnicowany rodzaj, dla którego właściwą nazwą jest właśnie *Chiloscyphus*. Wiele gatunków tego rodzaju odznacza się wyjątkową plastycznością morfologiczną, która jest źródłem wielu pomyłek i sprawia, że jest to jeden z najtrudniejszych pod względem taksonomicznym rodzajów wśród wątrobowców liściastych.

Podobnie jak monografie taksonomiczne innych rodzajów autorstwa J. J. Engela, np. *Clasmatocolea* Spruce, *Schistochila* Dumort. i *Telaranea* Spruce ex Schiffn., również i ta została opracowana perfekcyjnie we wszystkich szczegółach, od kluczy do oznaczania i nomenklatury poczynając, poprzez obszernie i wyczerpujące opisy taksonów, dyskusje taksonomiczne i charakterystykę zmienności na rozważaniach fitogeograficznych i ekologicznych kończąc. W tym ostatnim elemencie na pewno bardzo pomocna dla autora była znajomość większości opisywanych taksonów bezpośrednio z autopsji, jako że badał on większość gatunków bezpośrednio w terenie podczas badań prowadzonych w Australii, na Tasmanii i Nowej Zelandii. Podobnie jak wszystkie inne publikacje taksonomiczne tego autora, również omawiana monografia posiada doskonałą ikonografię wszystkich gatunków i odmian.

Według autora omawianej monografii rodzaj *Chiloscyphus* jest reprezentowany na Antypodach przez 38 gatunków i 7 odmian, z których 2 gatunki i 2 odmiany zostały opisane w niniejszym opracowaniu. Faktycznie J. J. Engel opisał znacznie więcej nowych gatunków z badanego rodzaju na tym obszarze, tyle że zrobił to wcześniej w osobnych publikacjach. W obrębie rodzaju *Chiloscyphus* autor wyróżnia 6 podrodzajów i 9 sekcji, z których większość została opisana przez niego samego, w tym po 2 podrodzaje i sekcje w niniejszej monografii. Część taksonomiczną poprzedza krótki wstęp, w którym autor daje przegląd podrodzajów oraz omawia cechy taksonomiczne, morfologię i przyjętą w opisach terminologię.

Monografia rodzaju *Chiloscyphus* jest jednym z najważniejszych opracowań hepatikologicznych jakie ukazały się w ostatnich latach na Antypodach. Rozwiązuje ona bowiem kłopotliwe problemy w jednym z najtrudniejszych rodzajów wątrobowców, którego gatunki są pospolitymi składnikami flory tego obszaru i dzięki niej australijscy i nowozelandzcy briologowie będą wreszcie mogli poprawnie je oznaczać.

– RYSZARD OCHYRA, ul. Fryderyka Zolla 39, 30-898 Kraków, Polska.